

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 26 (3530) ●

● ЧАЦВЕР, 13 ЛІПЕНЯ, 2017

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Тавар як вестачка з Айчыны
Беларускія суполкі з Іркуцка дапамагаюць вытворцам з Беларусі шукаць у Прыбайкаллі новыя рынкі збыту **Стар. 2**

У пошуках папараць-кветкі
Паводле старадаўніх традыцый зладзілі Купалле беларусы Швейцарыі **Стар. 3**

Любоў зямная і нябесная
Таленавіты ўраджэнец Аршанскага раёна Вячаслаў Заранкоў — адзін з аўтараў лібрэта балета “Opp i Ora”, сусветная прэм’ера якога прайшла ў Вялікім тэатры Беларусі **Стар. 4**

З НАГОДЫ

Над абшарамі Вязынкі

135 белых шароў, нібы птушкі-галубы, узляцелі ў неба ў час святкавання юбілею Янкі Купалы на ягонай радзіме — у вёсцы Вязінка, што пад Маладзечна

Помнік Песняру ў Мінску

Кацярына Мядзведская

Раней, у 1882-м, на гэтым месцы быў фальварак Вязінка. Пазначаны на шарах былі ўсяго два словы: #ЛюблюКупалу. “Гэтую сімвалічную фразу, хештэг, мы выкарыстоўваем з Ночы музеяў, — казала загадчыца аддзела культурна-адукацыйнай работы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы Вольга Пархімовіч. — Такі просты і запамінальны выраз — каб чыталі ды любілі Купалу не толькі ў святы, але й па жыцці”.

Тысячы прыхільнікаў творчасці Песняра прыехалі ў мінулую суботу ў Вязінку. Да помніка паэту ўскладалі кветкі — чырвоныя і белыя ружы, такія любімыя класікам пры жыцці. Гучалі Купалавы вершы. Паэт і перакладчык Уладзімір Скарывкін, напрыклад, расказаў гасцям свята пра злучальныя ніткі свайго лёсу з імем Купалы. Так, ягоным натхненнем, музай і сябрам па

жыцці стала жонка Валянціна Луцэвіч — траюрадная пляменніца Янкі Купалы. А сын Андрэй Скарывкін некалькі год таму стварыў новую версію рок-оперы “Курган” па аднайменнай паэме класіка.

Дарэчы, менавіта ў Вязынцы ў 1980 годзе адбылася прэм’ера рок-оперы ў выкананні легендарнага ансамбля “Песняры”. Вядома, што заснавальнік гурта Уладзімір Мулявін лічыў сваім любімым паэтам Янку Купалу, і шмат песень з рэпертуару “Песняроў” было — на яго вершы. Вось і сёлетнюю праграму свята ў Вязынцы ўпрыгожылі выступленні Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры” — гучалі песні, што сталі класікай. Адзін з апошніх альбомаў гурта — “Шчаслівасць” — цалкам складзены з песень, напісаных паводле твораў паэта. Адбылася і прэм’ера новай песні “Песняроў” — прыгожай лірычнай “Генацвале”. Гэты верш Купала прысвяціў чароўнай

Ля помніка ў дзень юбілею

грузінскай дзяўчыне Эліко Метэхелі, доктару, якая лячыла яго ў санаторыі ў Цхалтуба, — казала супрацоўніца Купалаўскага музея Марыя Барткоў. — А Купала, як сапраўдны джэнтэльмен, не мог не аддзячыць маладой прыгажуні вершам. І калі на сённяшнім свяце ёсць прадстаўнікі грузінскай дыяспары, то яны абавязкова перададуць сваякам Эліко Метэхелі ў Грузію: слова, натхнёнае іхняй бабуляй, гучала на радзіме Янкі Купалы”.

Прыехалі на свята і шануюныя госці з-за мяжы: з Кіева, Палтавы, Рыгі, Калінінграда, Казані. Прывітальнае слова са сцэны казаў Амбуладар Беларусі ў Францыі Павел Латушка.

Сустрэлася ў Вязынцы я з чытачамі нашай газеты — супляменнікамі з Татарстана. Ганаровы консул Беларусі ў Казані, старшыня Беларускай грамады “Спадчына” Сяргей Марудэнка расказаў: “Працуем, каб у сяле Пячышчы Верхнеўслонскага раёна,

пад Казанью, дзе быў апошні прытулак паэта пад час Вялікай Айчыннай, з’явіўся помнік Купалу. Плануем адкрыць яго да 140-годдзя класіка. У Пячышчах ёсць Музей Янкі Купалы — гэта філіял Нацыянальнага музея рэспублікі. Сябры беларускай грамады часта ладзяць там літаратурныя вечарыны. Штогод праводзім і Купалле”. А дырэктарка музея Купалы ў Пячышчах Рыма Абызава дадала: “Музей адкрыты ў 1975 годзе. Прычым — якраз у пакоях на другім паверсе аднаго з будынкаў Пячышчынскага камбіната хлебапрадуктаў, дзе разам з жонкаю жыў у эвакуацыі Купала. З таго дома 18 чэрвеня 1942 года яго й выклікалі ў Маскву... Супрацоўнічаем і з Асамблеяй народаў Татарстана, у якую ўваходзяць прадстаўнікі 130 нацыянальнасцяў. Запрашаем іх на імпрэзы і заўсёды прапануем чытаць вершы паэта на іх родных мовах”.

→ **Стар. 3**

ВЕСТКІ

Купалле — вяртанне да вытокаў

На Купальскім фэсце “Александрыя збірае сяброў” Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка заклікаў беларусаў адраджаць малую радзіму

“Я хачу звярнуцца да ўсіх тых, хто сёння можа нешта зрабіць для краіны, асабліва да людзей заможных, якія маюць пэўныя магчымасці. Давайце ў бліжэйшыя гады, хто колькі можа, хто як можа, зробім для нашай малой радзімы тое, што можа зрабіць кожны”, — казаў Аляксандр Лукашэнка на рэспубліканскім свяце “Купалле” (“Александрыя збірае сяброў”), што традыцыйна праходзіць у роднай вёсцы Прэзідэнта — Александрыя Шклоўскага раёна Магілёўшчыны.

“Я ўпэўнены: калі заможны чалавек, які нарадзіўся ў маленькай вёсачцы, зробіць для яе хоць што-небудзь на працягу трох, можа быць, пяці гадоў, наша краіна будзе выдатнай, яна будзе квітнеючай”, — адзначыў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка звярнуў увагу: “Куды б ні вялі людзей шляхі, куды б ні выносілі рэкі, — ёсць паняцці вытокаў і родных берагоў. У кожнага з нас часцінка душы жыве на малой радзіме. Міншчына, Віцебшчына, Гродзеншчына, Гомельшчына, Брэстчына. Або васьм Магілёўшчына. Кожны з нас чуе голас сваёй малой радзімы, адзінага сапраўднага месца на Зямлі”.

Прэзідэнт заўважыў: “Я аб’ехаў увесь свет за гады свайго прэзідэнцтва, быў у выдатных мясцінах. І я вам шчыра, ад душы кажу: прыгажэй за васьм гэтых мясцінаў, дзе твае карані і вытокі, няма нідзе. Я гэтага не сустракаў”, — падкрэсліў ён.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Песні з Сардзініі

Кацярына Аляксандрава

У Міжнародным фестывалі народнай творчасці “Вянок Дружбы” ў Бабруйску паўдзельнічаў самабытны калектыў

Старажытныя этнічныя “Спевы Тэнорэ” гучалі на фестывалі “Вянок Дружбы” ў Бабруйску. Яны, дарэчы, уключаны ў Спіс шэдэўраў вуснай і нематэрыяльнай спадчыны чалавецтва ЮНЭСКО. Пра тое напісаў у рэдакцыю Ганаровы консул Беларусі ў горадзе Кальяры (Консульская акруга Аўтаномны рэгіён Сардзінія — Італія) Джузэпэ Карбоні. Ён

яшчэ паведаміў: “Вусная традыцыя спеваў Тэнорэ захоўвалася на працягу тысячагоддзяў, гэта ўвасабленне культуры пастухоў Сардзініі. Усе песні — на сардзінскай мове: акрамя італьянскай, на востраве Сардзінія ёсць і нацыянальная мова, яна з групы раманскіх і найбольш набліжана да латыні”.

Дарэчы, сардзінскай поліфанічнай харавыя “Спевы Тэнорэ” — найстарэйшыя ў свеце.

Утвараюцца пры ўдзеле 4-х галасоў, кожны з якіх выдае гук са сваёй уласнай спецыфікай. К в а р т э т “Su Tenore” складаецца з “su basciu” (бас), “sa contra” (барытон), “sa mesaoghe” (кантральта) і “sa oghè” (вакал). Такія спевы гучалі ў Беларусі ў другі раз: вядомая сардзінская група “Тэнорэс дэ Мамояда” выступіла ў Беларускай дзяржакадэміі музыкі ў 2009 годзе. Сёлета ўнікальныя спевы

Традыцыі “Спеваў Тэнорэ” — з вострава Сардзінія

пачулі ў Бабруйску.

“Для калектыву “Tenores Su Cunsonu Santu Juanne Thiesi” велізарны гонар выступаць у Бабруйску, культурнай сталіцы Беларусі 2017 года, — піша Джузэпэ

Карбоні. — А ў сувязі з 25-годдзем устанавлення дыпадносін Беларусі ды Італіі, 2017-ы аб’яўлены Годам італьянскай культуры ў Беларусі. Год беларускай культуры праходзіць сёлета і ў Італіі”.

КАРЫСНЫ ДОСВЕД

Тавар як вестачка з Айчыны

Беларускія суполкі з Іркуцка дапамагаюць вытворцам з Беларусі шукаць у Прыбайкаллі новыя рынкі збыту

Алесь Мурочак

Не толькі дзякуючы прыгожым песням, танцам і дзяўчатам ведаюць Беларусь у свеце. Брэндзі “МАЗ”, “БелАЗ”, “Беларус” ды некаторыя іншыя — працуюць на прэстыж краіны. У далёкай Індыі, напрыклад, не чулі пра “Песняроў” ды “Сяброў” — затое трактар “Беларус” там у пашане: з часоў СССР. Калі хто будзе на Гоа, напрыклад, ці ў паўднёвым штаце Керала, дзе зберагліся з даўніх часоў Аюрведычныя традыцыі, загарварыце з мясцовымі пра наш трактар — і вас прызнаюць за сваіх. Праўда, там трактары на мясцовы лад называюць неяк нахштальт “механэрыя”, але ж і ў нас не звялося слоўца “механізатар”...

З Мінска да Іркуцка будзе каля 6000 кіламетраў, і ў Дзлі, калі аўтатранспарт, амаль столькі ж: 6200... А вось жа і ў Прыбайкаллі шукаюць новыя рынкі збыту нашы вытворцы. “Кірмаш-выстава беларускіх тавараў народнага спажывання, арганізаваная кампаніяй “БелВедовіца” з Брэста, дабралася й да горада Іркуцка, — напісалі ў рэ-

АЛЕНА ГРЫГОР'ЕВА

Падабаецца кірмаш Алёне Сіпаковай, якая ўзначальвае беларускую суполку ў Іркуцку

дакцыю нашы сябры з Іркуцкага таварыства беларускай культуры імя Яна Чэрскага. — 3 13 па 22 чэрвеня на плошчы пры Палацы спорту “Труд” сваю прадукцыю прадстаўлялі 14 прадпрыемстваў харчовай прамысловасці ды 6 прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці з Беларусі. А крыху раней гэты ж кірмаш з вялікім поспехам прайшоў у горадзе Брацку.

Ці падабаецца сібракам прадукцыя з маркай “Зроблена ў Беларусі”? Так! Вось і тыя, хто ладзіць кірмашы ў Прыбайкаллі, “адзначаюць стабільны і высокі попыт мясцовага насельніцтва

на беларускую прадукцыю”. У цане — якасць, натуральнасць. Найбольш запатрабаваны мясны асартымент, а ўвогуле, пішучь супляменнікі, чэргі яны бачылі практычна пры кожнай гандлёвай палатцы. Звяртаюць увагу й на высокі ўзровень арганізацыі кірмашу. Скажам, гандлёвыя рады аформлены з прыгожай беларускай сімволікай, з нацыянальным каларытам і форма адзення ў кампетэнтных, добразычлівых прадаўцоў.

Кірмаш у Іркуцку адкрываўся ўрачыста, з удзелам афіцыйных асоб горада, прадстаўнікоў кампаніі “Бел-

Ведовіца”, а таксама Віктара Шчацько — дарадцы з Аддзялення Пасольства Беларусі ў Расіі ў горадзе Краснаярск. Канцэртную праграму зрабілі мясцовыя беларусы: творчы гурт Іркуцкага Беларускага клуба “Крывічы”. Што ж, такая супраца бізнесу, дыпламатаў, актывістаў грамадскіх суполак заслугоўвае вялікай павагі. Гэта — досвед, варты пераймання. Здрава таксама, што пры народзе, у святочнай абстаноўцы ад імя Пасла Беларусі ў Расіі Віктар Шчацько ўручыў падзякі актывістам беларускай грамадскасці Іркуцка — за значны асабісты ўклад

у захаванне і пашырэнне беларускай культурнай спадчыны ў Іркуцкай вобласці, умацаванне дружбы паміж народамі Беларусі ды Расіі. Былі адзначаны энтузіясты, некаторых з якіх і нашы чытачы ведаюць: Алег Рудакоў, Алёна Сіпакова, Наталля Барадзейка, Тацяна Гапоненка, Тамара Дзятлава, Уладзімір Кочнеў, Любоў Кулікова, Аляксей Кухта, Людміла Лаўшук, Леанід Лабейка, Ларыса Намаконава, Кацярына Агаркава, Юлія Пермінава, Ганна Радзівонава, Андрэй Рабаў, Ральф Сяітгарэў, Міхаіл Свішчук, Тацяна Сіпакова, Аляксей Церахаў, Аляксандр Федзюковіч.

Спадзяемся, усе актывісты з пералічаных, а таксама іншыя беларусы Іркуцка змаглі знайсці на кірмашы сабе нешта — да густу. І было б цікава даведацца: што ўвогуле беларускае прадаецца там, сустракаецца на вуліцах, у кватэрах. Бо любы ж тавар, нават цукеркі, абутак, трыкатаж, ужо не кажучы пра трактары, машыны ці аўтобусы, халадзільнікі, ліфты, можна ўспрымаць у замежжы — як вестачку з Айчыны. А на заканчэнне допісу з Іркуцка дзве фразы з клічнікамі ёмка перадаюць атмасферу кірмашу: “Шэсць тысяч кіламетраў! А Беларусь — побач: ветлівая і гасцінная!”

Карысць ад кірмашу, мяркуем, і ў тым, што ён мацуе павязі супляменнікаў з Бацькаўшчынай, зямлёй продкаў. І ў лагістыцы паставак беларускай прадукцыі ў аддаленыя рэгіёны Расіі, у іншыя краіны, пэўна, варта было б шырэй выкарыстоўваць патэнцыял суполак мясцовых беларусаў, іх дзелавыя, грамадскія сувязі. Можна, нехта гатовы падзяліцца досведам на гэты конт? Пішыце на электронны адрас рэдакцыі.

ГОД НАВУКІ

Вельмі зручныя падручнікі

Іван Іванаў

Прарыйныя распрацоўкі спецыялістаў беларускай кампаніі “Сакрамент ІТ” паспяхова прэзентаваліся ў Маскве — для ўдзельнікаў чацвёртага Форуму рэгіёнаў Беларусі і Расіі

Крыху больш за месяц таму наша газета пісала пра ўнікальную распрацоўку — Праграмны комплекс “Мультымедыяная бібліятэка школьніка” (“Ад Скарыны да SKARYNA” — ГР, №21, 8.06.2017). Ганарыцца ёсць чым: упершыню ў свеце пераважная большасць менавіта беларускіх школьных падручнікаў стала даступна для вучняў і настаўнікаў — у электронным фармаце, праз інтэрнэт. Мяркуем, і адказным асобам, якія займаліся арганізацыяй нацыянальнай экспазіцыі Беларусі ў Маскве, публікацыя трапіла на вочы. Дырэктару кампаніі “Сакрамент ІТ” Валерыю Ягораву прапанавалі паехаць на прэстыжны маскоўскі Форум з удзелам прэзідэнтаў абедзвюх краін, які праходзіў 29-30 чэрвеня.

“Вядомыя людзі як з Масквы, так і з рэгіёнаў Расіі праявілі вялікую зацікаўленасць у тым, каб выкарыстаць наш каштоўны досвед, — раскажа Валеры Мікалаевіч. — На форумнай выставе ў кластэры “Інфармацыйна-камунікацыйныя

тэхналогіі” я раскажаў ахвочым пра нашу тэхналогію стварэння мультымедыяных бібліятэк, а таксама і Праграмны комплекс “Мультымедыяная бібліятэка школьніка” (ПК МБШ), які ўжо дзейнічае. Што цяпер практычна ўсе беларускія школьныя падручнікі даступныя па адным кліку ў сучасных гаджэтах карыстальнікам па ўсім свеце — гэта ўражае найперш прадстаўнікоў навукі, адукацыі. Праяўлялі, аднак, інтарэс да распрацовак кампаніі не толькі яны”.

У прыватнасці, Валеры Ягораў правёў персанальную прэзентацыю тэхналогіі, распрацаванай спецыялістамі “Сакрамент ІТ”, а таксама ПК МБШ для вядомага суйчынніка з Ашмян Франца Клінцэвіча — першага намесніка старшыні Камітэта па абароне і бяспецы Савета федэрацыі Федэральнага сходу Расіі. “Земляка пазнаў сярод гасцей, прапанавалі паказаць яму нашы “зручныя падручнікі”, — згадвае мой субяседнік. — Слухаў ён, глядзеў, як усё працуе — з вялікай увагай. Потым Франц Адамавіч і падзякаваў, што запрасілі яго да сябе. Я прапанавалі стварыць на базе нашай тэхналогіі “Бібліятэку школьніка Саюзнай дзяржавы”. Супляменнік прапанавалі падтрымаць, лічыць яе свечасовай”.

Адно з прэзентацый спецыяліст зрабіў для віцэ-прэзідэнта Расійскай акадэміі навук Сяргея Алдошына. А ці можна выкарыстаць тэхналогію для стварэння

бібліятэку ў сферы вышэйшай адукацыі Расіі?

Вучоны лічыць: так, і варта пачынаць працу ў гэтым кірунку. Старшыні Камітэта панаваў, адукацыі ды культуры Савета Федэрацыі РФ Зоі Драгункінай падалося цікавым, што тэхналогія беларусаў падыдзе і для стварэння “Бібліятэкі расійскага школьніка”. “Зоя Федараўна прапанавала мне зрабіць пашыраную прэзентацыю: у Камітэце, які ўзначальвае, і для Міністра адукацыі ды навукі Расіі”, — гаворыць Валеры Ягораў.

Яшчэ адзін яго цікавы субяседнік

— гэта кіраўнік Чувашскай Рэспублікі Міхаіл Ігнацьёў. Прэзентуючы яму тэхналогію, дырэктар кампаніі “Сакрамент ІТ” прапанавалі выкарыстаць яе для стварэння “Бібліятэкі школьніка Чувашскай Рэспублікі”. Міхаіл Васільевіч выказаў зацікаўленасць у такім праекце і сказаў, што дасць адпаведнае даручэнне Міністру адукацыі Чувашы.

У ліку тых, каго зацікавілі прапановы беларускіх ІТ-спецыялістаў па супрацы, былі прадстаўнікі маскоўскага канцэрна радыёбудавання “Вега”, інтэрнэт-партала “Я класс”, піцарскага Цэнтра маўленчых тэхналогій, маскоўскай фірмы “ОО ГлобалЛаб” (працуе ў сферы інавацыйных адукацыйных тэхналогій)... Інтэрэс да распрацовак беларускай кампаніі праяўлялі таксама й журналісты розных выданняў.

Беларусь, маючы ІТ-спецыялістаў сусветнага ўзроўню, напярэдадні 500-годдзя беларускага кнігадрукавання зрабіла рэвалюцыйны прарыв у галіне данясення і засваення ведаў. Ніводная іншая краіна пакуль не мае такой зручнай у карыстанні, даступнай праз інтэрнэт (а значыць — у любым часе і месцы на Зямлі) уласнай распрацоўкі, як Праграмны комплекс “Мультымедыяная бібліятэка школьніка”.

ВЕСТКІ

Дзень памяці, славы і гонару

Па ўсім свеце нашы супляменнікі адзначалі галоўнае дзяржаўнае свята — Дзень Незалежнасці

Віншаванні, весткі пра святочныя мерапрыемствы паступілі ў рэдакцыю з розных месцаў: з Латвіі, Украіны, Малдовы, Эстоніі, Кыргызстана. Паэт Станіслаў Валодзька з Даўгаўпілса даслаў фанэграмы сваёй песні “Беларусы свету” — гэта своеасаблівы гімн. І ў Нальчыку, сталіцы расійскай Кабардзіна-Балкарыі, адзначалі 73-ю гадавіну вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — пра тое напісаў старшыня Нацыянальна-культурнага беларускага цэнтра “Сябры” Павел Сідарук.

Як і раней штогод, прыгожа святкавалі Дзень Незалежнасці актывісты Беларускай абшчыны Малдовы ды іх сябры. Лідар суполкі Юры Статкевіч скінуў і спасылку на сюжэт, які прайшоў на малдаўскім тэлеканале Accent TV. Сам Юры нагадаў тэлегледачам, што ў гады вайны загінуў кожны трэці беларус, яна сакранула кожную сям’ю: “Адных заганулі ў Нямеччыну, сотні вёсак карнікі спалілі разам з людзьмі, мільёны людзей загінулі, многія былі пакалечаныя... Гэта страшна. І таму мы, беларусы, заўсёды за мір”. Цяпер у Малдове жывуць ад 20 да 30 тысяч беларусаў.

3 НАГОДЫ

Над абшарамі Вязынкі

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Арганізатарамі традыцыйнага свята ў Вязынцы “З адною думкаю аб шчасці Беларусі...”, якое ўпершыню прайшло на радзіме Песняра ў 1972 годзе, сёлета былі Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы, адзел культуры Маладзечанскага райвыканкама. На асобнай пляцоўцы пры свірне прайшло свята вышиванкі. Вядома, што кашулі “вілейскага строю” былі і ў гардэробе класіка. Народныя майстрыхі з Маладзечаншчыны паказвалі наведнікам, як вышываецца нацыянальны ўзор — з дапамогай іголки ды ніткі. Да поздняга вечара “ўсім народам” вышываўся вялікі святочны ручнік, і на ім удзельнікі свята пакідалі першыя літары сваіх імён. Прайшло і дэфіле народных строяў. Тонкасці старадаўніх рамёстваў паказвалі майстры, а на кірмашы можна было набыць разнастайныя самаробныя сувеніры.

Дзіўным чынам у Вязынцы быў прадстаўлены яблыневы сад. На фоне зеляніны маляўніча выглядаў надпіс “Янка Купала”, утвораны з чырвоных кветкаў. А на старых дрэвах змясціліся банеры з вершамі паэта і здымкамі. Асаблівы рамантызм адчуваўся ў тым, што на старых фота былі на свяце й сам Янка Купала, яго жонка Уладзіслава Луцэвіч — заснавальніца мінскага музея Песняра, а таксама філіяла ў Вязынцы, адкрытага ў 1946 годзе.

“Вось тут у хатцы,/ простаі, чыстай, як сляза,/ і нарадзіўся некалі Купала./ Нарадзіўся, каб сказаць пасля,/ што Беларусь у свеце не прапала”, — такімі словамі Паўла Марціновіча суправаджалася экскурсія па вязынскім музеі. Там, дарэчы, можна дакрануцца да старых бяровенняў з хаты, у якой нарадзіўся маленькі Янка, паглядзець на люльку, у якой яго калыхалі...

Шматлюдна было сёлета на Свяце паэзіі ў Вязынцы

Да 135-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы святочны мітынг прайшоў у Мінску. Да помніка паэту ўсклалі кветкі, у тым ліку і ад Прэзідэнта краіны. Прывітальныя словы кіраўніка дзяржавы ўдзельнікам зачытаў Міністр культуры Барыс Святлоў. Вершы паэта чыталі прадстаўнікі дыяспоры, музыканты, артысты, прыхільнікі творчасці класіка.

У гарадскім пасёлку Радашковічы, у касцёле Найсвяцейшай Тройцы ў трэці раз прайшоў “Купалаў фэст”, прысвечаны хрышчэнню Янкі Луцэвіча і 570-годдзю храма. Дарэчы, мясцовыя жыхары і сёння называюць сваё паселішча: Радашковічы. Назва яго, казалі мне, паходзіць ад словаў ці то “радзіцца-раіцца”, ці то “радавацца”. Традыцыйную форму назвы, аднак, у савецкі час у афіцыйным ужытку

На радзіму Янкі Купалы прыехалі людзі розных узростаў

замянілі на Радашковічы — так яна й пішацца.

Шматлікія імпрэзы ў гонар Янкі Купалы праходзяць па-за межамі краіны. Так, вершы паэта чыталі ў ЗША, у Араў-парку (непадалёк ад Манхэтэ-

на), каля помніка Песняру. На памяць пра падзею засталіся там кусты белых руж.

“Ушанаванне асобы Янкі Купалы пачалося яшчэ пры жыцці паэта, — казалі на прэс-канферэнцыі

ў Мінску дырэктарка Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы Алена Ляшковіч. — Напрыклад, мазырская школа №3 і школе пры полацкім педтэхнікуме нададзена яго імя ў 1926 годзе. У 1932-м у гонар Песняра была названа бібліятэка-чытальня ў Бразіліі — у Порт-Алегра. І зроблена гэта было дзякуючы намаганням землякоў з беларуска-ўкраінскай дыяспары”.

Сёння імя Песняра ў Мінску носіць станцыя метро (Купалаўская), вуліца, парк, тэатр, бібліятэка, школа №19... Помнікі яму адкрыты ў ЗША і Маскве, памятны знак ёсць у ізраільскім горадзе Ашдод. У Санкт-Пецярбурзе, Смаленску, Кіславодску, пасёлку Пячышчы, Вільнюсе, Рызе ды іншых месцах устаноўлены мемарыяльныя дошкі. Купалаўскія найменні атрымалі вуліцы ў Душанбэ, Кіеве, Запарожжы, Ташкенце, Тбілісі, Беластоку, Гайнаўцы, Гданьску... У бліжэйшых планах музея — усталяванне мемарыяльных дошак у Фінляндыі і Славакіі. Дарэчы, днямі была прэзентавана кніга вершаў Купалы на славацкай мове “А хто там ідзе?” Сам жа гэты верш-гімн беларускага народа перакладзены на 84 мовы свету.

...Пра Купалу можна пісаць бясконца, як і чытаць яго творы. Песняра кожнаму па-свойму зразумелы і блізкі. Купала — прарок, філосаф, непаўторны майстар слова. Вельмі ёмка пра значэнне Купалы ў гісторыі краіны сказаў Уладзімір Караткевіч: “Гэты чалавек усім створаным вярнуў народу годнасць, гордасць за сваё мінулае, сілу жыць у сённяшнім, мужнасць, каб глядзець у будучыню. Бываюць паэты большага ці меншага генія, больш ці менш моцнага ўплыву на розум і ўяўленне чалавека, але для нас, беларусаў, ён адзін такі. Ён — Купала. І гэтым усё сказана”.

ТРАДЫЦЫ

У пошуках папараць-кветкі

Паводле старадаўніх традыцый продкаў зладзілі Купалле беларусы Швейцарыі — на маляўнічым беразе возера Грайфензэ

Ладзілі сёлета Купалле пад Цюрыхам сябры “Беларускага аб’яднання ў Швейцарыі”, паклапаціліся пра стварэнне адпаведнай атмасферы. Пад Купальскае месца выбралі бераг возера: тыя мясціны вельмі нагадваюць беларускія. Хораша! Там адразу ўключаліся ў дзеі госці свята, сярод якіх былі таксама й рускія, украінцы, швейцарцы: зівалі вянкі ды пускалі іх па вадзе, разам з артыстамі спявалі Купальскія песні, танчылі пад народную музыку, скакалі цераз вогнішча, назіралі за “вогненным шоу”...

Павел Мацукевіч, Часовы павераны па справах Беларусі ў Швейцарыі, — таксама сярод купальцаў. Казаў для цікаўных: “Беларускі варыянт правядзення Купалля лічыцца найбольш аўтэнтчным, паколькі менавіта ў ім захавалася спрадвечная сутнасць”. Прадаўнія, дагістарычныя дзеі язычніцкія з часам увабралі ў сябе і хрысціянскія традыцыі. Цікава: і цяпер адзначаюць свята не толькі ва ўсходнеславянскіх краінах, але і ў Англіі, Шатландыі, Іспаніі. Падобныя дзеі, звязаныя з культурам Сонца,

Кветкі для вянка

праводзяцца здаўна ў пару летняга сонцастаяння.

Па словах прэзідэнта “Беларускага аб’яднання ў Швейцарыі” Сяргея Сіроткіна, Купалле ў гэтай краіне беларусы праводзяць не ўпершыню. Штогод сябры суполкі адзначаюць розныя народныя свята, і абавязкова — Дзень роднай мовы ў лютым, і канцэрты беларускіх выканаўцаў ладзяць. Да традыцыйных кірункаў працы дадаліся новыя: “Плануем усталяваць помнік Тадэвушу Касцюшку. Гэтым праектам займаецца папярэдні прэзідэнт суполкі Алесь Сапега. Усе нюансы ўжо абмеркаваныя, і сёлета ў кастрычніку помнік павінен з’явіцца

ў швейцарскім горадзе Залатурн: там памёр нацыянальны герой”.

А пакуль усе скакалі цераз вогнішча і шукалі папараць-кветку, я задумалася: што ж такога ёсць у свяце, што традыцыя дагэтуль не згубілася? Магчыма, велічнае ўшанаванне Сонца як крыніцы жыцця нейкім таемным чынам умацоўвае, прасвятляе і нашы розумы, душы. Купалле — гэта пара, калі сілы Сонца, вадзі, зямлі, духаў прыроды ў сваёй стваральнай дзейнасці ў імя працягу жыцця дасягаюць найвышэйшае моцы. І ў кожнага элемента свята ёсць сваё, адметнае значэнне. Паводле народных павер’яў, у Купальскую ноч, самую кароткую у годзе, нельга спаць — бо паўсюль ажываюць і становяцца асабліва актыўнымі розныя сутнасці, бачныя ды нябачныя простым вокам: ведзьмы, пярэваратні, вадзянікі, лесуны, балотнікі... Лічылася, што Купальскі агонь валодае магічнай сілай, здольнай іх адганяць. Таму вогнішчы распальваюць беларусы і цяпер, гэта ўжо традыцыя, нароўні са звыканнем вяноў, карагодамі, танцамі ды спевамі Купальскіх песень. А пары, хлопцы з дзяўчатамі, твораць яшчэ адзін важны ачышчальна-паяднальны абрад: скачучь цераз вогнішча разам, трымаючыся за рукі. Калі ўдаецца

Швейцарскія краявіды нагадвалі пра Беларусь

зрабіць гэта, не вызваліўшы рук, то іх саюз абячае быць моцным і доўгім.

Адрозненні ў святкаванні Купалля ў даўніну і цяпер, безумоўна, ёсць. Асучасненым, дастасаваным да рэалій сённяшніх было й наша свята на беразе Грайфензэ. Мы жывем у славымі полі новых ідэй, традыцый, пачуццяў, новых “выклікаў сучаснасці”, страху ды радасці... І ўжо не шукаем, не адчуваем так востра, да мурашак па скуры, прыхаваных, велічных магічныхсэнсаў у Купальскай містэрыі, як раней нашы продкі. Нам — памылкова... — падаецца, што мы ўжо — не дзеці Маці-Прыроды, што больш не залежым ад прыродных з’яў у той ступені, як папярэднікі нашыя — хоць сілы Прыроды, стыхіі часам паказваюць праз розныя катаклізмы сваю сакрушальную моц.

“Галоўнае: старажытная традыцыя беларусаў жыве, — лічыць Павел Мацукевіч. — Купалле ў нашы дні — гэта вясёлая святочная забава, заснаваная на рытуалах і абрадах, якія перажылі стагоддзі, якім з задавальненнем аддаюцца і дарослыя, і дзеці”. Дарэчы, сам дыпламат упершыню наведваў гэтае свята менавіта ў Швейцарыі: летась, калі яго адзначалі на рацэ Аарэ ў Берне.

Многія з гасцей Купалля ў пару любавання заходам сонца і вячэрнімі пейзажамі заўважалі з настальгіяй: усё гэта нагадвае родную Беларусь... Казалі: тут, на Грайфензэ, яны адчуваюць сябе “як дома”. Так што з Купальскім месцам швейцарскім беларусам — пашанцавала!

Надзея Капонэ, г. Цюрых, Швейцарыя

ПАДЗЕЯ

Любоў зямная і нябесная

Таленавіты ўраджэнец Аршанскага раёна Вячаслаў Заранкоў — адзін з аўтараў лібрэта балета “Орр і Ора”, сусветная прэм’ера якога прайшла ў Вялікім тэатры Беларусі

Вячаслаў Заранкоў

З тэкстаў у чэрвеньскім нумары часопіса “Партэр”, які выдаецца ў тэатры, можна даведацца: менавіта Вячаслаў Заранкоў напісаў апавяданне “Арлы і людзі”, на аснове якога створана лібрэта — своеасаблівая сюжэтная лінія балета. Дарэчы, сюжэт для апавядання аўтара падказала рэальнае жыццё. Неяк на Кіпры ён быў сведкам таго, як “вялікі арол прыляцеў на балкон ды стаў з сілаю біцца ў шыбу”. Вячаславу ўдалося злавіць, супакоіць птушку, а ўранні выпусціць на волю. “Аднак арол замест таго, каб зляцець, зрабіў круг ды рынуўся на балкон суседняй кватэры, разбіў шыбу і... праз некаторы час з’явіўся ўжо разам з арліцай. Птушкі паляцелі, а я паспяшаўся пазнаёміцца з суседзямі”.

Не будзем, аднак, пераказваць сюжэты: ні апавядання, ні балета. Бо гэта — як раскажаш пра пахі... Важна іншае: зернейка задумы пайшло ў рост. Кампазітар з Санкт-Пецярбурга

ПАВЕЛ БАС

Міхаіл Крылоў напісаў цудоўную музыку, а лібрэта балета па матывах сваіх твораў Вячаслаў Заранкоў зрабіў сумесна з харэографам, балетмайстрам пастаноўшчыцай Аляксандрай Ціхаміравай. Яна ж — таксама з Піцера. Увогуле, як казаў кампазітар у нядаўнім інтэрв’ю для радыё Sputnik Беларусь, балет пачынаў стварацца на аснове маладога піцэрскага тэатра “К Элізе”. Ды неяк Вячаслаў Заранкоў падзяліўся з кампазітарам марай: хочацца, каб прэм’ера прайшла на яго Радзіме. Прычым спачатку Крылоў і Заранкоў прывезлі ў Мінск іншы балет, раней створаны імі ў суаўтарстве. У працэсе перамоваў Вялікі тэатр Беларусі зацікавіўся якраз балетам

Ролі Оры і Орра выконваюць Вікторыя Трэнкіна і Мікіта Шуба

“Орр і Ора”, хоць з яго былі адно што разрозненыя фрагменты партытур.

Кампазітар нагадаў: Аляксандра Ціхамірава, балетмайстар, танцавала раней у Марыінскім тэатры, потым закончыла Пецярбургскую кансерваторыю, цяпер працуе ў Мінску. А выдатную сцэнаграфію зрабіў чацвёрты творца з Піцера — Вячаслаў Окунеў. Ён штатна — у Марыінскім, аднак працаваў і ў Ла Скала, і на іншых сусветных пляцоўках. Па кантракце Окунеў працуе і з Мінскам. “А чыста балетную форму мне дапамог стварыць беларускі кампазітар і аранжыроўшчык Алег Хадоска”, — удакладніў Міхаіл Крылоў. Ён жа заўважыў, што ў планах стваральнікаў

— паказаць новую балетную пастаноўку ў розных гарадах ды краінах.

Ведаючы пра тыя планы, можна й не здзіўляцца, чаму ролі Орра, мужчынскую, выконваюць у розных саствах ажно 6 танцораў: Ігар Аношка, Арцём Банькоўскі, Канстанцін Геронік, Такатошы Мачыяма, Мікіта Шуба, Алег Яромкін. А ў жаночую ролі Оры цяпер ужываюцца ўвогуле 9 балерын: Кацярына Алейнік, Вераніка Аўчыннікова, Первана Мырадава, Вікторыя Трэнкіна, Надзея Філіпава, Людміла Хітрова, Аляксандра Чыжык, Яна Штангей, Ірына Яромкіна. Некаторыя з гэтых танцораў, дарэчы, стаяць у праграмцы і як выканаўцы роляў

адпаведна Мужчыны і Жанчыны. А іншыя салісты, артысты балета ствараюць розныя масавыя вобразы: гэта Людзі-коканы, Госці на вяселлі, “Шэрыя” людзі, Наведнікі клуба, а таксама Прывідны і Птушкі...

Балет “Орр і Ора” — надзвычай сучасны, але ж і надчасавы. Па словах Вячаслава Заранкова, стваральнікі пастаноўкі паспрабавалі данесці глядачам думку пра тое, што кожны чалавек мае права быць шчаслівым, любіць і быць каханым: “Для гэтага ж мы павінны ўмець прабачаць, імкнуцца да свайго шчасця і рабіць для таго ўсё магчымае, чуйна прыслухоўвацца да поклічу свайго сэрца, да свайго сумлення і розуму”.

І хоць паводле лібрэта Орр і Ора ў балете — гэта арол і арліца, ды ўсё ж часам па ходзе спектакля мне падавалася: яны ўвасабляюць Любоў. Самую высокую, тую, што называюць Боскаю. Прычым праяўляецца яна ў свеце людзей у дзвюх іпастасях: мужчынскай і жаночай. А другая пара салістаў — гэта якраз зямныя, але ўсё ж не “заземленыя” ў шэрасць паўсядзённасці Мужчына і Жанчына. Жывучы ў зямных рэаліях, яны вядома ж, не заўсёды здольныя ўтрымлівацца на “вышыні палёту” Орра ды Оры, у нябачных энергетычных плынях Міласэрнасці, Дабрыні, Спагады, Прабачэння. Што ж, усё нашае жыццё — толькі шлях да Гармоніі, да Святла. І стваральнікі балета сцвярджаюць: нагледзячы ні на што, гэты напрамак руху — блаславаёны.

Іван Ждановіч

ДЫЯЛОГ КУЛЬТУР

Ліга сустрэакаецца з Купаллем

Традыцыі як сваіх продкаў, так і латышоў шануюць беларусы Даўгаўпілса

Беларусь і Латвія — краіны-суседкі, таму і ў культуры нашых народаў ёсць агульныя рысы. Падобныя, напрыклад, традыцыйныя народныя святы. У разгар лета ў Беларусі адзначаюць Купалле: адно з найстарэйшых святаў, прысвечаных высокаму Сонцу, росквіту зямлі. А між тым святы, што прыпадаюць на гэтую свяшчэнную пару, ёсць у многіх народаў Еўропы. Янаў дзень адзначаюць у Балгарыі, святы Ян — у Венгрыі, Сан-Хуан — у Іспаніі... А ў Латвіі святкуюць Ліга. Многія бачылі, як у Купальскую ноч, самую кароткую ў годзе, рэчкі нібы свецяцца асаблівым прывідным святлом. У фальклорных запісах сустракаем звесткі: гэта быццам бы ў рэчках купаюцца душы памерлых, у абліччы русалак. Кажуць яшчэ, што ў Купальскую пару па зямлі ходзяць ведзьмы, якія імкнуцца нашкодзіць людзям, і што расліны й звяры ў такі час размаўляюць, а Сонца на досвітку — “гуляе”, нібы танцуе.

Ды не ўсё, аднак, такія цуды ба-

чаць. А каб відущымі сталі вочы, каб разумець нам звяроў і птушак мову — раяць паданні шукаць у Купальскую ноч папараць-кветку. Паводле беларускіх павер’яў, зацвітае яна толькі раз на год, і ненадоўга. А хто знойдзе ў начы тую кветку чароўную — у таго й “прачнуцца” здольнасці звышнатуральныя: прадбачыць будучыню, знаходзіць скарбы свету... Праўда, займець дзіва-кветку здольны толькі вельмі смелы, душою чысты чалавек. Спрадаўна пошукі папараць-кветкі — адзін з самых таямнічых рытуалаў Купальскай ночы.

Сёлета ў нас, беларусаў Даўгаўпілса, Купалле было незвычайнае. 22 чэрвеня ў пасёлку Малінава Даўгаўпілскага краю прайшло свята “Jāņu dienas ielīgošana”: яго ладзілі Маліноўская воласць і наша Беларускае культурна-асветніцкае таварыства “Уздым”. Нам дапамаглі і Паўднёва-Латгалскі фонд падтрымкі недзяржаўных арганізацый. З раніцы надвор’е падохала: хмарыла, і дожджык церушыў. А да вечара хмары разышліся, і вызірнула сонца, грэючы прамянямі прыгожую пляцоўку на

Купальскія карагоды вадзілі ў латышскім Малінаве

беразе сажалкі. Мясцовы люд пачаў збірацца на свята — стала яшчэ камфортней.

Спачатку выступалі мясцовыя артысты: дзіцячы гурт “Avenes”, вакальны “Ivuški” ды танцавальны “Druvāni”. Яны і словамі, і спевамі ды танцамі расказвалі пра традыцыі латышкага Ліга. Потым загучала беларуская гаворка: гэта мы, беларусы з “Уздыму”, знаёмлі ўсіх з традыцыямі нашага Купалля. Разам з гуртамі народнай песні “Купалінка” (кіраўнік Вячаслаў Пятроў), танцавальным “Лянок” (кіраўніца Марына Медунецкая) вадзілі карагоды, спявалі, танцавалі, гулялі ў народныя гульні. А яшчэ слухалі цікавыя апаведы бабулі Зельніцы (Іна Валюшка) — яна ж шмат ведае пра чарадзейныя Купальскія травы. Потым разам з Купалінкай (Алёна Радзівонова) і Купалішам (Вадзім Сінякоў) моладзь рушыла на пошукі

папараць-кветкі, якую засцерагала Вядзьмарка (Людміла Сінякова), яна ж і ўчыняла розныя выпрабаванні для смельцакоў. А вяла свята Валянціна Ліпінская.

На свята да нас прыехалі сябры-госці з беларускага горада Браслава: гурт “На панадворку” (кіраўніца Марына Шыркевіч), з якой наша суполка ужо шмат гадоў супрацоўнічае. Песні гасцей усім прыйшліся даспадобы: нават глядачы з намі танчылі, падпявалі, вадзілі карагоды.

Удзельнікі Ліга-Купалля атрымалі дыпламы, падзякі, памятныя сувеніры ад Маліноўскай воласці ды таварыства “Уздым”. Потым усе сабраліся ля вогнішча на беразе сажалкі. Гасцей свята чакіла абрадава пачастунак: квас, піва, сыр. А наперадзе была яшчэ ўся чароўная Купальская ноч...

Людміла Сінякова, старшыня таварыства “Уздым”

ВЕСТКІ

Паэзія не старэе

Рыгор Арэшка

Знаўца санскрыцкай мовы Ігар Кулікоў перастварыў на сучасную беларускую мову лірычную паэму старажытнаіндыйскага паэта Калідасы

Літаратурны музей Петруся Броўкі ў плыні праекта “Сустрэча з аўтарам” зладзіў прэзентацыю кнігі “Калідаса. Воблачны Вястун”. “Гэтая кніга — першая спроба перастварыць на беларускай мове творчасць слыннага санскрыцкага паэта Калідасы, зробленая Ігарам Куліковым — паэтам, знаўцам санскрыту і перакладчыкам старажытных моў”, — гаворыцца ў дасланным з музея прэс-рэлізе.

Калідасу (імя перакладаецца як “слуга багіні Калі”) называюць індыйскім Шэкспірам, ім захапляўся Гётэ, іншыя вядомыя пісьменнікі. Дакладны час жыцця паэта невядомы. Даследчыкі, аналізуючы тэксты, робяць высновы: жыві творца ў пару праўлення князя Чандрагупты II (345–413 гг. н.э.). Той час лічыцца “залатым векам” Індыі, а сам Калідаса сімвалізуе росквіт класічнай індыйскай культуры. Пры тым лірычная паэма “Воблачны Вястун” — адзін з найвядомых яго твораў.